

Nr 32

Av herr **Palm**, *angående minoritetsrepresentationen i kommunernas styrelser.*

(Lika lydande med motion nr 59 i Andra kammaren)

Tanken att i Sverige införa permanenta samlingsregeringar har konsekvent avvisats. Denna form för riksstyrelse har man ansett skall komma till användning endast under utomordentliga förhållanden såsom vid krig eller krigsfara. I normala fall bör däremot regeringar utses enligt parlamentarismens principer.

I den parlamentariska demokratien uppstår en naturlig motsättning mellan den sittande regeringen och oppositionen. Olika alternativ i sakfrågor utarbetas, och meningsbrytningarna redovisas öppet inför medborgarna. Oppositionen bedriver en ständig kritisk granskning av regeringens arbete, och på grundval av diskussionen mellan partierna tar medborgarna ställning i valen till riksdagen. Ett sådant system skapar goda förutsättningar för en stimulerande och engagerande debatt, vilket i sin tur bidrar till att fördjupa och befästa den politiska demokratien.

På det kommunala planet användes en helt annan styrelseform. I kommunallagen stadgas, att val av bl. a. kommunalnämnd, drätselkammare och stadskollegium skall vara proportionellt, "därest det begäres av minst så många väljande, som motsvarar det tal vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1". Liknande principer gäller för val av förvaltningsutskott i landstingen.

Proportionalismen i de kommunala organen har gamla anor från tiden före det parlamentariska genombrottet. Dess arbetspraxis utformades i små kommuner med obetydliga arbetsuppgifter. En strävan från den tidens makthavande var att i möjligaste mån dämpa verkningarna av de snabba omvälvningarna i samhället och åstadkomma enighet i fråga om hur de kommunala problemen borde lösas.

De senaste årtiondenas enorma expansion har emellertid ställt kommunerna inför helt nya arbetsuppgifter, och genom sammanslagningar har de både till yta och folkmängd blivit större och viktigare enheter. Länsdemokratiutredningen har i sitt första betänkande redogjort för hur kommunens arbetsuppgifter i allt större utsträckning kommit att sammanvävas med de rikspolitiska frågorna. Men trots detta har inte någon genomgripande förändring av formerna för kommunalpolitiken ägt rum, utan systemet med "samlingsregeringar" blir det i praktiken gällande.

Samregerandet i kommunerna har en förlamande inverkan på den politiska debatten, eftersom det i stället för att stimulera till öppet redovisade åsiktsskillnader frestar till tidiga kompromisser mellan partierna. Debatten förs alltför sällan i fullmäktigeförsamlingarna, där den rätteligen hör hemma, utan i kommunens styrelse. I kombination med överdrivna ambitioner att nå fram till gemensamma uppfattningar resulterar detta i orimliga svårigheter för allmänheten att urskilja partigränserna. Systemet blir ännu mer tvivelaktigt i takt med att de s. k. borgarråds- och stadssekreterarbefattningarna blir allt vanligare.

Mot denna bakgrund framstår det som i hög grad önskvärt att överse formerna för de kommunala frågornas handläggning. Med hänsyn till det allt starkare sambandet mellan riks- och kommunalpolitiken synes det lämpligt att nå fram till ett i möjligaste mån likartat system. Ovan har redogjorts för de bestämda fördelar, som är förknippade med parlamentarismen inom rikspolitiken, och det synes lämpligt att dess principer prövas också i primär- och sekundärkommunerna.

En majoritet i fullmäktige skulle således beredas möjlighet att tillsätta alla platser i kommunens högsta styrelse. Oppositionens behov av insyn tillgodoses genom proportionell representation i de kommunala nämnderna. Minoritetens uppgift blir att forma ett eget alternativ och från oppositionsställning söka vinna ökat förtroende från medborgarna i nästa val. En sådan ökad politisering i kommunerna borde ge större garantier för att partiernas politiska viljeinriktning kommer till klart uttryck. Konkurrensen mellan partierna stimulerar medborgarnas intresse för de kommunala frågorna och underlättar ett politiskt ställningstagande. Parlamentarismen kan således också på det primär- och sekundärkommunala planet tillföra demokratin betydande värden. Demokratien på det regionala planet är för närvarande föremål för utredning. Det synes mig i detta sammanhang också lämpligt att pröva frågan om styrelseformerna på det primärkommunala planet.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att rätten till minoritetsrepresentation och därmed sammanhängande problem för den kommunala demokratin blir föremål för utredning och översyn.

Stockholm den 18 januari 1966

Sture Palm